

ZSIDÓKÉRDÉS

Kossuth halálakor, heves parlamenti csaták idején, szenvedelmes, minden szavában felindulástól reszkető cikke jelent meg Ignotusnak a Hétben. A folyosón bemutatják a cikket a rabonbánnak. Elolvassa és felkiált:

– Ilyet még nem írtak magyar nyelven!

Valami jótét lélek Ugron füléhez hajol, és besúgja, hogy Ignotus – zsidó. Pillanatnyi (csak pillanatnyi...) meghökkenés után elszántan feleli:

– Mégsem írtak ilyet magyar nyelven!

Ez a: „mégsem” – ez a magyar zsidókérdés. Csak ez. Mert a többi része, a rosszhiszemű része egy kézlegyintéssel, elintézhető. Hogy mégsem intézik el, az nem jelenti, hogy ne volna ilyen mód elintézhető. Mást jelent.

Azt jelenti, hogy a magyar politika intézőinek ebben az órában szükségük van rá, hogy egy rég megválaszolt kérdés – újból feltéssék. Mi nem számoltunk utána, hogy 32 népbiztos közül hány volt zsidó és 500 radikális törtető közül hány volt felekezet nélküli. Nem is érdekel, mert a zsidókérdés felvetésére ez csak az ürügy volt. A zsidókérdést fel kellett vetni, zsidóságját, zsidódemagógiát, zsidóbankokráciát kellett kiabálni, mert ez pompás köpenyül szolgálhatott minden konzervatív dugáru becsempészésére.

Meg kell állapítani, hogy Magyarországon a zsidókérdést nem azok növesztik kérdéssé, akik aktív és tettleges részt vettek kisebb arányú csendzavarásokban, hanem azok, akik „sajnálatosnak tartják” a felekezeti villongásokat, azok, akik „bár érthetőnek, de veszedelmesnek” ítélik a zsidóellenes indulatot, azok, akik „éppen most elítélik” a felekezeti türelmetlenséget.

Meg kell állapítani, hogy amint a magyar zsidóságnak semmi eszmei közössége nincs és nem volt sem Kúnbélákkal sem radikális törtetőkkel, úgy – nincsen semmi eszmei közössége a budapesti hitközség vezéralakjaival sem, akik most – Friedrichékkal karöltve a „zsidókérdés megoldásán fáradoznak”. Megbízást nem kaptak senkitől, legkevésbé a magyar zsidóságtól, mert ez nem engedheti meg, hogy tárgyalassanak olyan boszorkányok, melyek nincsenek.

Magyar zsidókérdés nincsen.

De mégis; azazhogy – „mégsem”.

Ez a mégsem – ez a magyar zsidókérdés, és ez a zsidókérdés általában. Egy reflex mozdulata a léleknek erre a szóra, hogy: Zsidó. Mint ilyen, méltó tárgya lehet a néplélektannak, de sem eszköze, sem igazolása nem lehet a klerikális demagógiának.

Zord Idő, 1919. 4. szám